

Katalonsko pitanje na izborima u studenom 2019.: analiza predizbornih sučeljavanja

Ana Lasica*

Višeslav Raos**

<https://doi.org/10.31297/hkju.21.3.1>

UDK 341.231(460.23)
342.8:324(460.23)

Original scientific paper / izvorni znanstveni rad

Received / primljeno: 27. 12. 2020.

Accepted / prihvaćeno: 21. 5. 2021.

Porast potpore pokretu za neovisnost u Kataloniji za posljedicu je imao institucijsku nestabilnost i promjenu španjolskoga stranačkog sustava. Ovaj rad istražuje razlike u interpretacijskim okvirima katalonskog pitanja na temelju izjava stranačkih čelnika koji su sudjelovali na četiri predizborna sučeljavanja za parlamentarne izbore u studenom 2019. Interpretacijski okviri definirani su s obzirom na tri pitanja: 1) jesu li stranački čelnici u predizbornim sučeljavanjima prikazali katalonski proces (*Procés*) kao neprijateljski, tj. kao onaj koji ruši ustavni poredak ili kao legitimno pravo građana na prosvjed; 2) kako stranački čelnici uokviruju španjolsku državu – kao izričito unitarnu zemlju ili višenacionalnu državu; 3) sma-

* Ana Lasica, doktorska kandidatkinja, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu (PhD student, Faculty of Political Science, University of Zagreb, Croatia, e-mail: analasica@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3841-110X>

** Dr. sc. Višeslav Raos, docent, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu (Assistant Professor, Faculty of Political Science, University of Zagreb, Croatia, e-mail: viseslav.raos@fpzg.hr)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2651-1813>

traju li stranački čelnici da su nužne ustavne promjene da bi se riješilo katalonsko pitanje ili preferiraju *status quo*. Analiza provedena metodom uokvirivanja utvrdila je pet interpretacijskih okvira te pokazala da dva interpretacijska okvira koja podrazumijevaju afirmativno rješavanje katalonskog pitanja dijalogom s katalonskom vladom (*Generalitat*) uživaju većinu i na sučeljavanjima i nakon izbora.

Ključne riječi: borba za neovisnost, Španjolska, Katalonija, predizborno sučeljavanje, interpretacijski okvir

1. Uvod

Porast potpore pokretu za neovisnost (španj. *independentismo*, kat. *independentisme*) u Kataloniji je posljedično uzrokovao institucijsku nestabilnost i promjenu stranačkog sustava na razini cijele Španjolske. Od 2015. do kraja 2019. Španjolci su četiri puta birali zastupnike u nacionalni parlament. Svaka politička stranka koja djeluje na državnoj razini imala je drukčije viđenje političkog problema u Kataloniji te drukčije viđenje njegovog mogućeg rješenja. Bilo je vrlo teško postići kompromis i formirati stabilnu vladajuću većinu. Nakon izbora održanih 10. studenoga 2019. glavni cilj predsjednika Španjolske socijalističke radničke stranke (*Partido Socialista Obrero Español*, PSOE) Sáncheza, kao i većine glavnih političkih aktera, bilo je razbijanje političke blokade i formiranje vlade. Najveća katalonska stranka pobornica neovisnosti koja djeluje u španjolskome parlamentu, Republikanska ljevica Katalonije (*Esquerra Republicana de Catalunya*, ERC), bila je suzdržana pri glasanju o povjerenju novoj Sánchezovoj vladi, a zauzvrat je tražila jamstva da će buduća vlada omogućiti raspravu o teritorijalnom sukobu, odnosno katalonskome pitanju (Rodon, 2020, str. 1491).¹ Zahvaljujući tom potezu Sánchez je zajedno s koalicijskim partnerima iz lijeve koalicije Ujedinjene možemo (*Unidas Podemos*, UP) uspio oformiti manjinsku vladu (v. tablice 1 i 2).² To je bio golem uspjeh s obzirom na to da u Španjolskoj nije razvi-

¹ Pri stupanju na dužnost španjolske vlade vrijedi načelo konstruktivnog glasanja o povjerenju/nepovjerenju tako da je manjinska vlada moguća i uz suzdržane glasove dokle god ne postoji alternativna većina u parlamentu koja je može srušiti.

² Lijeva koalicija *Unidas Podemos* (prije 2019. zvala se *Unidos Podemos*, no zbog naglašene feminističke orijentacije te koalicije naziv je prebačen u ženski rod) sastoji se od stranke Možemo (*Podemos*) i stranačke federacije Ujedinjene ljevice (*Izquierda Unida*, IU) kao i niza manjih lokalnih i regionalnih pridruženih lista. Unutar IU-a glavna je članica Komunistička partija Španjolske (*Partido Comunista de España*, PCE).

jena kultura koaliranja te stranke, ali i birači, usprkos primjeni listovnog razmjernog sustava, preferiraju jednostranačke vlade, kao i s obzirom na to da su prethodni pokušaji formiranja višestranačke vlade 2016. propali (Simón, 2016). Bila je riječ o prvoj koalicijskoj vladi od formiranja Ustava iz 1978.³ U veljači 2020., nakon uspješna formiranja vlade, španjolski premijer Sánchez najavio je uspostavu bilateralne komisije čiji je cilj dogovor o statusu Katalonije unutar Španjolske. Takvoj politici oštro su se suprotstavile španjolske stranke desno od centra (EITB, 2020).

Cilj je ovoga rada analizirati kako su politički akteri koji djeluju na razini cijele Španjolske razumijevali katalonski independentizam i koja su rješenja nudili za politički prijemor u vezi sa statusom autonomne zajednice Katalonije tijekom izborne kampanje uoči izbora 10. studenoga 2019. Kako bi se došlo do odgovora na to pitanje, fokus je stavljen na izjave političkih čelnika za vrijeme četiriju predizbornih sučeljavanja organiziranih u predizbornoj kampanji od 1. do 8. studenoga 2019. Izjave političkih čelnika na predizbornim sučeljavanjima bit će pridružene interpretacijskim okvirima u skladu s postulatima teorije uokvirivanja. Smatramo da je važno precizno definirati okvire i njihov sadržaj s obzirom na to da se političke elite koje formiraju vlast nakon izbora njima koriste kao svojim političkim argumentima za kreiranje i implementiranje novih politika u pogledu određenog pitanja, u ovom slučaju Autonomne zajednice Katalonije (de Vreese, 2005, str. 53). Okviri će nam jasno pokazati koje se politike mogu očekivati od stranaka koje djeluju na razini Kraljevine Španjolske ako one postanu dio izvršne vlasti. Završno će dobiveni interpretacijski okviri biti upareni s rezultatima izbora da bi se utvrdilo koji je od interpretacijskih okvira katalonskoga pitanja zadobio većinsku potporu španjolskih birača⁴ na izborima u studenom 2019. te koje okvire zastupaju stranke koje čine vladajuću većinu nakon izbora. Također, zahvaljujući ovoj analizi bolje će se moći razumjeti što se može očekivati od daljnjeg djelovanja Sánchezove koalicijske vlade.

³ Prvi demokratski izbori u Španjolskoj nakon 1936. održani su 1977. Pobjedila je široka koalicija pod nazivom Unija demokratskog centra (španj. *Unión de Centro Democrático*, UCD) pod vodstvom tranzicijskog premijera Suáreza. UCD je nedugo nakon toga postao politička stranka. Iako neki mediji i autori ističu da je riječ o prvoj koalicijskoj vladi u posljednjih 80 godina, autori smatraju da je najispravnija tvrdnja da je riječ o prvoj koalicijskoj vladi od Ustava iz 1978. Više o osnivanju UCD-a v. Jiménez, 2011.

⁴ Ne postoji precizan empirijski podatak o tome kakav stav o katalonskom pitanju (načinu definiranja tog pitanja i predlaganju rješenja) imaju građani cjelokupne Kraljevine Španjolske. Postoje određena ispitivanja javnog mnijenja koja nisu rađena na velikom uzorku građana. Stoga nam uparivanje interpretacijskih okvira s rezultatima izbora može poslužiti kao oblik ispitivanja javnog mnijenja na velikom uzorku građana gdje ih se pita kojim su interpretacijskim okviru voljni dati svoju potporu.

Tablica 1: *Glasanje o povjerenju vladi Pedra Sáncheza*

Potpore vladi Pedra Sáncheza	Stranke
DA (167 zastupnika)	Španjolska socijalistička radnička stranka (<i>Partido Socialista Obrero Español</i> , PSOE) (120) UP (35) Baskijska nacionalistička stranka (<i>Euzko Alderdi Jeltzalea/Partido Nacionalista Vasco</i> , EAJ/PNV) (6) Više zemlje (<i>Más País</i>) (2) Koalicija zalaganje (<i>Coalició Compromís</i>) (1) Novi Kanari (<i>Nueva Canarias</i>) (1) Galicijski nacionalistički blok (<i>Bloque Nacionalista Galego</i> , BNG) (1) Teruel postoji! (<i>Teruel Existe!</i>) (1)
NE (165 zastupnika)	Narodna stranka (<i>Partido Popular</i> , PP) (88) VOX (52) Stranka građana (<i>Ciudadanos</i> , Cs) (10) Zajedno za Kataloniju (<i>Junts per Catalunya</i> , JxCat) (8) Kandidatura narodnog jedinstva (<i>Candidatura d'Unitat Popular</i> , CUP) (2) Navara zajedno (<i>Navarra Suma</i> , N+) (2) Kanarska koalicija (<i>Coalición Canaria</i> , CC) (1) Regionalistička stranka Kantabrije (<i>Partido Regionalista de Cantabria</i> , PRC) (1) Forum Asturije (<i>Foru Asturias</i> , FAC) (1)
SUZDRŽANI (18 zastupnika)	ERC (13) Baskija, ujedini se (<i>Euskal Herria Bildu</i> , EH Bildu) (5)

Izvor: autori, prema podacima iz Döring & Manow, 2020.

Tablica 2: *Stranački sastav vlade Pedra Sáncheza*

Stranke u vladi Pedra Sáncheza	Broj ministara i ministrica
PSOE	11
<i>Podemos</i>	2
PCE	2
nestranačke osobe	8

Izvor: autori prema podacima iz Döring & Manow, 2020.

2. Španjolska država autonomijâ i katalonski pokret za neovisnost

Temelj je moderne španjolske demokracije Ustav iz 1978. kojim je službeno završio proces tranzicije iz diktature u demokraciju. Tadašnje katalonske političke elite na čelu s Jordijem Pujolom⁵ poduprle su Ustav, no današnje tu potporu definiraju kao razdoblje velika straha te smatraju sebe zatočenicima „režima iz 1978.“. Kolektivno sjećanje na Španjolski građanski rat (1936. – 1939.) u španjolskoj demokratskoj tranziciji (1975. – 1978.) imalo je ključnu ulogu u vezi s konfiguracijom španjolske političke kulture. Tražili su se prije svega mir, red i stabilnost. Sve koji su bili uključeni u građanski rat smatralo se jednako krivima te se takva tragedija nikada više nije smjela ponoviti (Aguilar, 1997, str. 90). Iz tog je razloga strah od ponovne nestabilnosti i rata za posljedicu imao širok društveni i politički konsenzus u donošenju novih zakona. Baby (2018) ističe da je kralj Juan Carlos tada, ali i poslije u razdobljima krize, isticao da su se dvije Španjolske (jedna republikanska/lijeva, a druga nacionalistička/frankistička) u tranziciji ujedinile i kao rezultat ujedinjenja svih španjolskih građana izglasan je Ustav, temeljni zakon moderne demokratske Španjolske. Zbog navedenog straha također su stvorene državne institucije koje je teško promijeniti i koje odmiču građane od uključenosti u procese donošenja odluka. Španjolska tranzicija proizvela je demokraciju „niske kvalitete“, u kojoj su ključne političke odluke i dalje ostale koncentrirane u rukama lidera glavnih političkih opcija, s velikom dozom autonomije u odnosu na birače i na društvene skupine (Colomer, 1999, str. 182). Ustavom je Španjolska podijeljena na regionalne jedinice koje se nazivaju autonomnim zajednicama (*comunidades autónomas*). Izabran je put regionalizirane i decentralizirane unitarne države s obzirom na različite identitetske skupine koje su stoljećima naseljavale prostor današnje Španjolske (Perović, 2010, str. 489–491). Indić (1982) ističe da je država regionalnih autonomijâ bila više pragmatično političko rješenje koje je diktirala tadašnja politička svakodnevnica nego trajna solucija. Tranzicijski premijer Adolfo Suárez (1976. – 1981.) za vrijeme stvaranja nove ustavne arhitekture zemlje radio je prisilne korake radi ublažavanja kompleksnosti nacionalnoga pitanja. Međutim, nikada nije isticao nacionalnu individualnost Katalonije i Baskije, nego je u svojoj retorici uvijek naglašavao regionalne posebnosti. Napetost između težnji

⁵ Jordi Pujol je od 1980. do 2003. obnašao dužnost predsjednika Izvršnog vijeća, odnosno katalonske vlade (kat. *Consell Executiu*).

za jedinstvom Španjolske i pritiscima za priznavanjem manjinskih naroda ilustrirana je u čl. 2. španjolskoga ustava. Ideja je bila pomiriti načelo nacionalnoga jedinstva s regionalnom autonomijom na kojoj su inzistirale Katalonija i Baskija, tj. postići ravnotežu (Barbarić, 2015, str. 136). Prema čl. 2. Ustava, ustavni poredak temelji se na neraskidivom jedinstvu španjolske nacije, zajedničke i nedjeljive domovine svih Španjolaca, dok se narodnostima i regijama od kojih se sastoji priznaje i jamči pravo na autonomiju te međusobna solidarnost (Gotovac & Kostadinov, 2008, str. 24). Taj članak najbolje oslikava dvosmislenost pravnih odredbi koje svaka politička opcija interpretira na način koji odgovara njezinoj političkoj retorici.

Colomer (2006) primjećuje da uspostava demokracije i donošenje Ustava u Španjolskoj nisu pomogli stvaranju velike nacionalne države u Španjolskoj. Država autonomijâ nije proizvela željenu ravnotežu, a to bi bilo stabilno institucijsko rješenje za odnose između različitih teritorijalnih zajednica. No, pomogla je uspješnom integriranju Španjolske u Europsku uniju i razvijanju regionalnog samoupravljanja manjih nacija unutar španjolskog teritorija (usp. Gillespie, 2015).

Prije 2006. katalonski pokret za neovisnost nije bio ozbiljno prisutan. Iako od 1922. postoji stranka *Estat Catalã*⁶, preteča današnje Republikanske ljevice, njezino političko djelovanje u kontekstu pokreta za neovisnost imalo je tek simboličnu važnost (Balcells, 1996, str. 45).⁷

Političko se ozračje u Kataloniji polako počelo mijenjati od 2006., kada je katalonski parlament odobrio zahtjev za promjenama katalonskog statuta. Nedugo nakon katalonskog parlamenta to je napravio i Kongres (*Congreso de los Diputados*, donji dom parlamenta) u Madridu. Međutim, Ustavni je sud na prijedlog konzervativnog PP-a 2010. razmotrio izmjene Statuta te proglasio 14 od 223 odredbe protuustavnima i ukinuo ih.⁸ Te je godine 25 % katalonskog stanovništva podupiralo odcjepljenje Katalonije od Španjolske, a taj se udio uoči protuustavnog referenduma 1. listopada 2017.

⁶ U ožujku 1931. ujedinjuju se stranke Katalonska država (*Estat Catalã*, vođa Francisco Maciã) i Stranka katalonske republike (*Partit Republica Catalã*, vođa Lluís Companys) te tako nastaje ERC.

⁷ U kontekstu odlaska u egzil i ilegalu za vrijeme frankističkoga režima te demokratske tranzicije katalonski su nacionalisti bili podijeljeni oko ideje neovisnosti. Nasuprot čvrstim pobornicima (ERC) obnove kratkotrajne Katalonske Republike iz 1931. stajale su snage koje su smatrale da je potrebno prijelazno razdoblje tijekom kojega će se raspraviti budući status Katalonije (Guibernau, 2014b, str. 11). Ta trodnevna republika nastala je za vrijeme interregnuma između sloma diktature generala Miguela Prima de Rívere (1923. – 1930.) i proglašenja Druge Španjolske Republike (1931. – 1939.).

⁸ O izmjenama Statuta i odluci Ustavnoga suda, v. Lulić, 2019, str. 85.

udvostručio (Morel, 2018, str. 27 – 28). Možemo reći da je tada *Procés* bio na svom vrhuncu. *Procés* je naziv za katalonski pokret za neovisnost koji se upotrebljava od 27. rujna 2012. kada je katalonski parlament odobrio rezoluciju 742/IX koja se odnosila na katalonsko pravo na odluku. U rezoluciji stoji da je katalonsko pravo na odluku, tj. pravo na samoodređenje demokratski izričaj suverenosti katalonske nacije (Cendón, 2016, str. 189). Stoga *Procés* predstavlja otvorenu dinamiku ciljanoga političkog djelovanja čiji je krajnji ishod neovisna katalonska država (usp. Forti, González i Vilata, & Ucelay-Da Cal, 2017, str. 4). Kada i ako se to ostvari, *Procés* formalno prestaje postojati. Akademska zajednica na različite načine objašnjava *Procés* i porast potpore pokretu za neovisnost u Kataloniji. Luque (2018) u svojoj knjizi *La secesión en los dominios del lobo* [Secesija u vučjim domenama] obrazlaže tezu o katalonskoj jeseni kao postmoderne državnom udaru. Colomer (2017) smatra da težnja za neovisnošću Katalonije nije odgovor katalonskih političkih elita na zahtjeve građana, nego je od elita vođena i politički motivirana strategija čiji je cilj pojačan sukob sa španjolskom vladom.⁹ Neke autorice (Guibernau, 2013, str. 384) tvrde da do promjene od potpore za devoluciju do potpore za secesiju u katalonskome društvu dolazi nakon razočaranja (posebice kod mlađih generacija, v. Guibernau, 2014a) neispunjenim zahtjevima za većom autonomijom nakon 2006. te ističu ulogu civilnoga društva u tom procesu.

Pobornici katalonske neovisnosti sebe doživljavaju „revolucionarima s osmijehom“. Ponašaju se miroljubivo i pozivaju se na svoje građansko pravo da prosvjedima iskažu svoje nezadovoljstvo odnosom španjolske države prema njihovu pravu na samoodređenje. Djelovanje katalonskih pobornika neovisnosti temelji se na miroljubivosti i obećanjima da u budućoj Republici Kataloniji nikada neće biti nasilja. Oporbene unionističke političke snage temelje svoju poziciju na vladavini prava i postojećega zakonodavnog okvira. Unionistička strana također se ne služi nasiljem, a kada to i čini, poziva se na Ustav (Forti, González i Vilata, & Ucelay-Da Cal, 2017, str. 4).¹⁰

⁹ O tome kako su katalonski pokret za neovisnost pokretale elite, ali i kako je u njemu temelju jasan etnički, a ne građanski nacionalizam, v. Miley, 2007.

¹⁰ Bivši španjolski premijer Mariano Rajoy (PP) naredio je policiji 1. listopada 2017. da intervenira radi zaustavljanja održavanja protuustavnoga referenduma. Prema podacima katalonskog ministarstva zdravstva, španjolska policija ozlijedila je 761 osobu (Russell, Slawson, & Greenfield, 2017).

3. Posebnost katalonskog pitanja u usporedbi s drugim pokretima za neovisnost u liberalnim demokracijama

Zašto je baš katalonsko pitanje, odnosno katalonski pokret za neovisnost i njegov utjecaj na dinamiku stranačkoga natjecanja u Španjolskoj, važno za širi kontekst rasprava o pokretima za neovisnost u liberalnim demokracijama te stoga vrijedno istraživačke pozornosti?

Katalonski slučaj ima najviše dodirnih točaka s kvebečkim i škotskim. Naime, riječ je o trima slučajevima pokreta za neovisnost u liberalnim demokracijama koji su rezultirali referendumima o osamostaljenju. U sva tri slučaja bila je riječ o monarhijama u kojima su se osamostaliti htjele regije ili dijelovi zemlje koji imaju etničke ili jezične karakteristike drukčije od većine zemlje. U slučaju Kanade radilo se o pokušaju odcjepljenja unutar federalno uređene zemlje, u slučaju Škotske o pokušaju osamostaljivanja od ustavno decentralizirane unije (usp. Loughlin, 2013, str. 206)¹¹, a u slučaju Katalonije o secesionizmu unutar regionalizirane i decentralizirane unitarne države (usp. Colomer, 1998). Nadalje, u Québecu je, uz povijesno visoku izlaznost (93,52 %), tanka većina (50,58 %) odbacila referendumski prijedlog da ta provincija postane suverena (Turcotte, 1996, str. 399), s time da savezna vlada nije osporavala samo održavanje referenduma, već njegove možebitne ustavnopravne implikacije. U škotskome slučaju parlament u Londonu dopustio je održavanje referenduma koji je građane pitao žele li da Škotska postane neovisna zemlja te je uz vrlo visoku izlaznost (84,59 %) relativno mala većina (55,3 %) glasala protiv takva prijedloga (Raos, 2014, str. 53). U Španjolskoj je Ustavni sud proglasio referendum neustavnim (Boletín Oficial del Estado, 2017). Na referendum je izišlo manje od polovice birača (43,03 %), a referendumski prijedlog da Katalonija postane neovisna država republikanskog uređenja poduprla je većina od čak 92,01 % (Generalitat de Catalunya, 2017). Možemo dakle vidjeti da su u slučaju Québeca i Škotske uz visoku izlaznost tijesno odbačeni secesionistički prijedlozi te da oni nisu uključivali i odbacivanje britanske kraljevske kuće, odnosno zauzimanje jasna republikanskog stava. Nasuprot tome, u katalonskome slučaju došlo je do djelomična bojkota referenduma (što se zasigurno može dovesti u svezu s činjenicom da ga Ustavni sud nije bio odobrio), ali i premoćne većine onih

¹¹ Procesom devolucije britanski politički sustav dio ovlasti prenio je na regionalne parlamente, pa tako 1999. (ponovno) nastaje škotski parlament, no i dalje je bila riječ o unitarno uređenoj državi.

koji jesu glasali koji su se odredili ne samo za odcjepljenje već i za odbacivanje monarhističkoga državnog uređenja.¹²

Osim toga, posebnost katalonskoga slučaja ponajbolje ilustrira usporedba učestalosti ključnih pojmova u trima slučajevima (kanadskom, britanskom i španjolskom), analizirana na temelju izbornih programa sadržanih u međunarodnoj komparativnoj bazi podataka *Comparative Manifesto Project* (MARPOR/CMP) koja prikuplja i tematski kodira izborne programe u više od pedeset zemalja. Za svaki od slučaja uzete su u obzir ključne riječi „Québec“ (kanadski izborni programi), „Škotska“ (britanski izborni programi) te „Katalonija“ (španjolski izborni programi).¹³ Kao referentno razdoblje odabrano je ono od 1990. do 2020. jer su unutar njega održana sva tri referenduma o statusu i potencijalnom osamostaljenju Québeca (1995.), Škotske (2014.) i Katalonije (2017.). Učestalost ključnih riječi nije analizirana u cjelokupnim tekstovima, već unutar onih dijelova pojedinačnih izbornih programa u trima zemljama koji tematski pokrivaju sadržaje koji su ponajviše vezani uz pitanja ustroja i naravi države i nacije. Stoga su izabrani dijelovi izbornih programa pokriveni kodovima koji se tiču tema ustavnoga poretka (kodovi *per203* i *per204*), vertikalne diobe vlasti, tj. pitanja centralizacije/decentralizacije (kodovi *per301* i *per302*), nacionalnoga identiteta (kodovi *per601* i *per602*) te multikulturalizma (kodovi *per607* i *per608*).¹⁴

Analiza je pokazala da je pojam „Katalonija“ u promatranom razdoblju u navedenim tematskim cjelinama izbornih programa bio spominjan 676 puta, dok je pojam „Škotska“ spominjan 425 puta, a pojam „Québec“ 47 puta (Burst et al., 2020).

Takav raskorak u učestalosti pojavnosti tih ključnih odrednica u tematskim cjelinama izbornih programa koje su vezane uz pitanje naravi države i nacije

¹² Zauzimanje za republiku, nasuprot monarhiji, u kontekstu španjolskoga političkog sustava otvara pitanje konsenzusa o naravi postfrankističke Španjolske i razdore iz vremena Druge Španjolske Republike i Španjolskoga građanskog rata i prekida s politikom zaborava (takozvani „Pakt zaborava“ (španj. *Pacto del olvido*)). Isprepletenost republikanizma i katalonskoga nacionalizma svakako je važan element rasprave o katalonskom pokretu za neovisnost, no to pitanje zahtijevalo bi širu elaboraciju koja prelazi okvire ovoga članka.

¹³ Odabrani su nazivi na većinskim jezicima u tim trima zemljama (engleskom i kastiljanskom), a ne manjinskim (francuskom i katalonskom) kako bi se ispitala prisutnost teme/pojma u stranačkom sustavu u cjelini, a ne samo kod etnoregionalističkih stranaka za koje se ionako može očekivati da u svojim izbornim programima spominju pitanje regije/dijela zemlje koji žele politički predstavljati. Pritom se za odrednicu Katalonije koriste riječi *Cataluña* i *catalán* (uz izvedenice s obzirom na gramatički rod i broj), za odrednicu Škotske riječi *Scotland* i *Scottish*, a za odrednicu Québec riječi *Québec*, *Quebec* te *Quebecer*.

¹⁴ Poblize opise tih tematskih kodova v. šifrnjak baze podataka MARPOR/CMP (Volkens et al., 2020b, str. 12 – 13; 19 – 20).

pokazuje koliko je upravo katalonsko pitanje važno za cjelokupan španjolski stranački sustav, dok je odjek škotskoga te posebice kvebečkog pitanja ograničeniji. Naime, pitanje statusa Škotske, tj. pitanje škotske samostalnosti, nametnulo se doduše kao ključan rascjep u škotskome stranačkom sustavu (Greene, Spooone, & Williams, 2018; Greene & McMillan, 2020), ali ne i na nacionalnim izborima. Izbori za parlament u Westminsteru bili su zaokupljeni pitanjem Brexita koje je unijelo nove razdjelnice u britanski stranački sustav (Green & Prosser, 2018; Cutts et al., 2020). U slučaju Québeca pitanje osamostaljenja stubokom je podijelilo kvebečko društvo i stranačku scenu (Conley, 1997), dok se izvan te kanadske provincije to pitanje nije pretvorilo u novi rascjep ni u središnju političku temu, već u predmet (dugotrajnih) pregovora saveznih i provincijskih vlasti (Gill, 1996).

Nasuprot tome, u Španjolskoj je pitanje budućnosti Katalonije postalo središnje političko pitanje, a prijepori i različiti pogledi na njegovo moguće rješenje kulminirali su upravo tijekom kampanje za izbore u studenome 2019. koji su i predmet istraživanja u ovome radu.

4. Utjecaj katalonskog pokreta za neovisnost na izbore od 2015. do kraja 2019.

Katalonski zahtjevi za povećanom autonomijom, koji su se preformulirali u zahtjeve za „katalonskim pravom na odluku“ 2012. uvelike su počeli utjecati na formiranje vlasti u Španjolskoj. Novija istraživanja (Ruiz Casado, 2020) pokazuju da nakon 2012. borba za katalonsko pitanje poprima ne samo nacionalistička već i populistička obilježja. Na prijevremenim regionalnim izborima 2012. predsjednik katalonske vlade Artur Mas obećao je referendum o samoodređenju, no njegova stranka nije dobila najviše glasova.¹⁵ Uvidio je da je za uspješnu organizaciju referenduma nužno ujedinjenje različitih frakcija katalonskoga pokreta za neovisnost (Martí, 2013, str. 514). Smatra se da od izbora 2012. počinje razdoblje u kojemu pitanje katalonske neovisnosti ulazi u medijski i politički *mainstream*, odnosno počinje se ozbiljno shvaćati (Rico & Liñeira, 2014).

¹⁵ Mas je bio niz godina na čelu Konvergencije i unije (*Convergència i Unió*, CiU), koalicije veće, liberalne Demokratske konvergencije Katalonije (*Convergència Democràtica de Catalunya*, CDC) i manje, demokršćanske Demokratske unije Katalonije (*Unió Democràtica de Catalunya*, UDC). Stranka CiU dugo je dominirala katalonskom politikom i naglašavala sposobnost izgradnje institucija te je tek nakon 2012. krenula prema potpori radikalnijim rješenjima (samoodređenje prema odcjepljenju) kakva su već godinama podupirali njezini izborni slabiji rivali iz ERC-a (usp. Elias, 2015).

Na regionalnim izborima za katalonski parlament 2015. snage pobornika katalonske neovisnosti ujedinile su se i osvojile većinu zastupničkih mandata.¹⁶ Ti su izbori pitanje neovisnosti u pravom smislu stavili na dnevni red (Orriols & Rodon, 2016). Stranke pobornice neovisnosti mogle su od tog trenutka početi višestruko djelovati s ciljem organizacije secesionističkog referenduma i institucijskim pripremama za formiranje Republike Katalonije (Martí & Cetrà, 2016, str. 117). Između 2015. i 2019. Španjolci su izlazili na parlamentarne izbore četiri puta, tj. 2015., 2016. i dva puta 2019. *Procés* je postao glavna tema predizbornih sučeljavanja i kamen spoticanja u formiranju koalicija. Slijedom toga može se zaključiti da je od 2015. glavni izazov suvremene Španjolske bio kako oformiti stabilnu vladu s obzirom na velik uteg koji je predstavljalo katalonsko pitanje.

Španjolska je bila prepoznatljiva po stabilnoj izvršnoj vlasti još od prvih poslijeratnih demokratskih parlamentarnih izbora iz 1977. kada je pobijedio UCD (Jiménez, 2011, str. 257–260). Od 1982. u Španjolskoj su se isključivo izmjenjivale jednostranačke vlade socijalističkog PSOE-a i konzervativnog PP-a. Od 2015. postaje izrazito teško formirati jednostranačku vladu. Pojavljuju se nove konkurentske stranke desnoga i lijevoga spektra koje uspješno pridobivaju glasače koji su bili nezadovoljni strankama PP i PSOE, poglavito manjkom efikasnih rješenja za autonomnu zajednicu Kataloniju. Stupanjem na scenu stranaka *Ciudadanos* i *Podemos* koje prvo na lokalnim i regionalnim, a onda i na parlamentarnim izborima 2015. osvajaju znatan broj mandata dolazi do efektivna kraja dvostranačke faze razvoja španjolskoga stranačkog sustava (usp. Medina & Correa, 2016; Orriols & Cordero, 2016; Rodon & Hierro, 2016). Također se povećava postotak glasača koji se izjašnjavaju neodlučnima što se tiče davanja potpore određenoj političkoj opciji na izborima. Dvije glavne stranke zbog navedenih su okolnosti prestale dobivati dovoljnu potporu birača za formiranje samostalne vlasti i postale su primorane pregovarati i tražiti potporu drugih stranaka. S obzirom na to da u Španjolskoj ne postoji kultura koaliranja, ta situacija bila je neželjen i prisilan izazov za političke stranke. Stranke su u početku izbjegavale formiranje višestranačke vlade. Pregovori su rijetko kada bili uspješni upravo zbog manjka kulture uspostavljanja kompromisa među različitim političkim strankama.

Na parlamentarnim izborima u prosincu 2015., uz socioekonomske politike, najvažnija tema predizbornih sučeljavanja bila je teritorijalna kohezija,

¹⁶ Koalicija Zajedno za da (*Junts pel Sí, JxSí*) osvojila je 62 mandata u katalonskom parlamentu. Zajedno s 10 mandata stranke CUP je mogao formirati regionalnu vladu. Većina mandata u parlamentu nije uključivala većinu glasova na izborima. Podrobnijom analizom može se doći do uvida da ta 72 mandata zapravo obuhvaćaju 47,9 % glasova građana na regionalnim izborima u rujnu 2015.

tj. odnos katalonskih i španjolskih političkih institucija. Rezultat tih izbora bila je relativna pobjeda PP-a koji nije imao dovoljan broj mandata za formiranje vlade. Izbori su se morali ponoviti iduće godine. Premijer je tada nakon dugih pregovora sa strankom *Ciudadanos* postao Mariano Rajoy, predsjednik PP-a (Marcet, 2019). Katalonski pritisci u obliku protuustavnog referenduma, održanoga 1. listopada 2017., iznenadili su Rajoja i nedugo nakon tog događaja španjolski parlament izglasao mu je nepovjerenje. Pedro Sánchez postaje premijer 2018. zahvaljujući, između ostalog, i potpori zastupnika pobornika neovisnosti. Izborna kriza dosegnula je vrhunac 2019. kada su se dva puta održali parlamentarni izbori. U veljači 2019. nije izglasan prijedlog proračuna premijera Sáncheza, te je morao sazvati prijevremene izbore za travanj 2019. Stranke pobornice neovisnosti taj put nisu dale potporu Sánchezu s obzirom na to da je istodobno počelo suđenje deveterici katalonskih čelnika zbog organiziranja referenduma o neovisnosti. Bez njihove potpore proračun nije mogao biti prihvaćen. Za stranke pobornice neovisnosti spomenuti katalonski čelnici bili su percipirani kao politički zatvorenici koji ispaštaju politički montirano suđenje (RTVE, 2019). Nakon izbora u travnju 2019. PSOE se opet našao u problemima. Nije uspio formirati vladu usprkos činjenici da je dobio najveću potporu građana. PSOE i *Unidas Podemos* nisu uspjeli dogovoriti koaliciju upravo zbog drukčijeg viđenja katalonskog pitanja. Posljedica idućih izbora, održanih 10. studenoga 2019., bilo je formiranje koalicijske vlade, prve od donošenja Ustava iz 1978. Pedro Sánchez i Pablo Iglesias (*Podemos*) složili su se da je prijeko potrebno razbiti političku blokadu i formirati vladu. Pronašli su kompromis u viđenju rješenja katalonskog pitanja (Pardo Torregrosa, 2019).

5. Metode i podaci

U analizi koja čini srž ovoga rada koristi se teorija uokvirivanja (*framing theory*) kako bi se istražilo na koje su sve načine španjolski politički akteri interpretirali katalonski pokret za neovisnost (*Procés*) za vrijeme predizborne kampanje od 1. do 8. studenoga 2019. Kunczik i Zipfel ističu da se teorija uokvirivanja temelji na isticanju određenih dijelova realnosti, dok se ostalim dijelovima umanjuje važnost ili ih se potpuno ignorira (Kunczik & Zipfel, 2006, str. 148, prema: Slijepčević & Fligić, 2018, str. 34). Chong i Druckman (2007a, str. 104) naglašavaju da je uokvirivanje proces pri kojemu ljudi na različite načine tumače istu pojavu te na temelju svojeg viđenja formiraju daljnja razmišljanja. Benford i Snow (2000) ističu da teorija uokvirivanja proizvodi neprestano nove interpretacijske okvire određenoga društvenog pokreta koji se razlikuju od već postojećih interpretacijskih okvi-

ra te ih osporavaju. Stoga neprestana proizvodnja novih interpretacijskih okvira u vezi s katalonskim procesom kontinuirano stvara prijepore među političkim akterima kao i u španjolskome javnom prostoru. Prethodna istraživanja španjolskih izbora (Valera-Ordaz, 2019) koja su također slijedila taj pristup potvrdila su korisnost i prikladnost analize interpretacijskih okvira pri istraživanju izbora i izbornih kampanja. Istraživači koji su radili na konceptualizaciji teorije uokvirivanja ističu da je ona posebice pogodna za izučavanje kompetitivnih elita (Chong & Druckman, 2007b), što se svakako može primijeniti na predizborna sučeljavanja stranačkih čelnika.¹⁷

Primarni interes ove analize jest pitanje koliko je interpretacijskih okvira bilo prisutno, a posebno kako je pobjednička koalicija (PSOE + *Unidas Podemos*) uokvirila katalonsko pitanje. Na temelju rezultata izbora moći ćemo također definirati koji su interpretacijski okviri dobili najveću potporu među biračima na razini cijele Španjolske.

S obzirom na to da je debata kao jedinica analize rada novinarska forma, politički akteri na takav su način i oblikovali svoju komunikaciju prema biračima. U skladu s time u ovome se istraživanju teorija uokvirivanja promatra isključivo kao medijska teorija. Kod uokvirivanja medijskih vijesti bitni su: izvor, tj. pitanje koje je zanimljivo novinaru zbog interesa javnosti, novinar koji to pitanje uokviruje prema svojim uvjerenjima ili uvjerenjima određene skupine te publika kojoj je ta vijest namijenjena i koja je za to pitanje zainteresirana (Pan & Kosicki, 1993, str. 97). Medijsko uokvirivanje određenog pitanja nezavisna je varijabla, dok je uokvirivanje tog pitanja od publike zavisna varijabla. Medijski okvir ima utjecaj na ponašanja, mišljenja te na individualno uokvirivanje određenog pitanja. Stoga teorija uokvirivanja kao medijska teorija objašnjava utjecaj medija na javno mnijenje (Scheufele, 1999, str. 110 – 112). U ovome su slučaju politički akteri „novinari“ koji uokviruju katalonsko pitanje prema svojim uvjerenjima, tj. uvjerenjima svoje stranke, dok su birači (pogotovo neodlučni birači uoči izbora) publika čije uokvirivanje katalonskog pitanja ovisi o njegovoj interpretaciji od političkih aktera. Sadržaj jedinice analize blok je pitanja koji se odnosio na teritorijalne politike. Želimo detektirati okvire koji su relevantni za specifično pitanje,¹⁸ tj. Procés. Naš je pristup induk-

¹⁷ Bitno je naglasiti da se u ovom istraživanju ne bavimo uvjetima u kojima su se pojavili interpretacijski okviri ni sastavnim parametrima koji su ključni u analizama interpretacijskih okvira u vezi s njihovim utjecajem na javno mnijenje. Više o takvim vrstama analize u Chong & Druckman (2007b).

¹⁸ De Vreese (2005) razlikuje okvire za specifična pitanja, koja označava kao issue-specific, od onih općenitih (generic). Zbog visoka stupnja osjetljivosti na određeno pitanje,

tivan. To nam omogućuje upotrebu visoke razine detalja i specifičnosti relevantnih za *Procés* kako bismo razvili kriterije po kojima ćemo detektirati okvire (de Vreese, 2005, str. 54). Zbog toga smo se koristili izbornim programima političkih stranaka.

S obzirom na izborne programe političkih stranaka u kojima se obrazlaže stanje u Kataloniji i nude potencijalna rješenja, formirana su tri temeljna pitanja s pomoću kojih se analiziraju interpretacijski okviri u predizbornim sučeljavanjima. Ta tri pitanja glase:

1. Jesu li stranački čelnici u predizbornim sučeljavanjima prikazali katalonski proces (*Procés*) kao neprijateljski, tj. kao onaj koji ruši španjolski ustavni poredak ili kao legitimno pravo građana na prosvjed?
2. Kako stranački čelnici uokviruju španjolsku državu, kao izričito jednonacionalnu zemlju ili višenacionalnu državu?
3. Smatraju li stranački čelnici da su nužne ustavne promjene kako bi se riješilo katalonsko pitanje ili preferiraju *status quo*?

Odgovori na ta pitanja pomoći će nam da definiramo o kakvim je interpretacijskim okvirima riječ. Potom ćemo brojenjem objava koje pripadaju određenom interpretacijskom okviru moći utvrditi koji je okvir dominirao na četiri predizborna sučeljavanja. Rezultati izbora će nam pak pomoći da dođemo do zaključka koji je okvir dobio najveću potporu španjolskih građana.

Uzorak analize vremenski je određen s obzirom na trajanje kampanje. Kampanja je trajala kratko, točnije od 1. do 8. studenoga 2019. Stoga je vremenski okvir analize izborna kampanja od ukupno osam dana.

Za vrijeme kampanje održana su četiri predizborna sučeljavanja na kojima su se politički akteri u velikoj mjeri borili za glasove neodlučnih birača. Uspješno interpretiranje katalonskog pitanja te predstavljanje efikasna rješenja značilo je stoga uspješnu mobilizaciju neodlučnih glasača. Iz tog je razloga jedinica analize istraživanja debata (predizborno sučeljavanje). Debata je odabrana kao jedinica analize istraživanja zbog toga što su u tim sučeljavanjima sudjelovali svi vodeći politički akteri koji djeluju na razini Španjolske. Uokvirivanjem, selekcijom i isticanjem nekih vidova percipirane stvarnosti politički

issue- specific okvire teško je upotrebljavati za generaliziranja i komparacije. Autori smatraju da su navedene manjkavosti takva pristupa nadjačane u njihovoj analizi okvira. Identični okviri mogu biti korišteni za analizu predizbornih sučeljavanja na idućim parlamentarnim izborima u Španjolskoj i regionalnim izborima u Kataloniji. Identični okviri mogu biti korišteni za istraživanje predizbornih sučeljavanja u Kanadi s obzirom na Québec ili u Velikoj Britaniji s obzirom na Škotsku. Bilo bi zanimljivo koristiti se tim okvirima kako bismo ispitali koji od njih uživa najveću potporu velika broja španjolskih medija, imigranata koji žive u Kataloniji i civilnog društva u Španjolskoj općenito.

akteri oblikovali su svoj način predstavljanja katalonskog pitanja.¹⁹ Stoga istražujemo prisutnost interpretacijskih okvira u kontekstu katalonskog pitanja na uzorku od 91 izjave političkih čelnika u četiri predizborne debate koje su organizirale tri različite televizijske kuće. Prva debata bila je organizirana na javnoj televiziji RTVE, druga i četvrta na privatnoj, komercijalnoj televizijskoj postaji *La Sexta*, dok je *debate al cinco* (debata petorice lidera najvećih stranaka) bila organizirana na neprofitnoj televiziji *Academia TV*.

S obzirom na uočene dijelove izbornih programa političkih stranaka u kojima se obrazlaže stanje u Kataloniji i nude potencijalna rješenja, formirana su pitanja kojima će se definirati interpretacijski okviri. Zanima nas jesu li politički čelnici u predizbornim sučeljavanjima prikazali katalonski pokret za neovisnost (*Procés*) kao neprijateljski, tj. kao onaj koji ruši ustavni poredak Španjolske ili kao legitimno pravo građana na protest. Smatraju li da su nužne ustavne promjene kako bi se riješilo katalonsko pitanje ili preferiraju *status quo*? Čl. 2. španjolskoga ustava definira Kraljevinu Španjolsku kroz neraskidivo jedinstvo španjolske nacije, ali priznaje i jamči pravo na autonomiju nacionalnostima te regijama na koje je podijeljena (Boletín Oficial del Estado, 2020). Zato nas također zanima jesu li politički akteri u svojim istupima definirali Katalonce kao drugu naciju koja živi unutar Španjolske i koja se razlikuje od Španjolaca ili nisu priznali Španjolsku kao višenacionalnu državu.

Sadržaj jedinice analize blok je novinarskih pitanja pod nazivom teritorijalna politika (kohezija).²⁰ Premda određena područja Španjolske imaju problema s depopulacijom, požarima te manjkavom informatičkom povezanošću, politički akteri u tom su bloku pitanja govorili isključivo o Kataloniji (González, 2019).²¹

¹⁹ Primjerice, VOX je u svome izbornom programu istaknuo da je nužno ukinuti državu autonomijā, zabraniti djelovanje stranaka pobornica neovisnosti koje ruše jedinstvo Španjolske te zaštititi španjolski jezik i sve simbole španjolske nacije (VOX, 2019). Stranka Podemos u svom je izbornom programu istaknula da je Španjolska višenacionalna država u kojoj koegzistira više nacija. One imaju pravo odabrati svoju sudbinu, ali istodobno im treba biti jasno da se problemi ne rješavaju unilateralno. Podemos se zalaže za demokratsko rješavanje katalonskog sukoba koje uključuje dijalog i postizanje sporazuma dogovorenim referendumom na kojem će stranka poduprijeti nov položaj Katalonije unutar Španjolske (Podemos, 2019).

²⁰ Na debati na javnoj televiziji (RTVE) blok pitanja zvao se *Política territorial y regeneración democrática* (Teritorijalna politika i demokratska obnova). Na debati organiziranoj pri *La Sexta Noche* blok pitanja zvao se *Política territorial* (Teritorijalna politika). U trećoj debati na kojoj su sudjelovali predsjednici pet najvećih stranaka blok pitanja zvao se *Cohesión de España* (Kohezija Španjolske). Posljednja debata na kojoj je sudjelovalo pet predstavnica najvećih stranaka blok pitanja zvao se *Política territorial* (Teritorijalna politika).

²¹ Depopulacija je velik problem suvremene Španjolske s obzirom na to da prema demografskim istraživanjima 90 % stanovništva suvremene Španjolske živi na 30 % teritorija. Postoji 70.000 lokacija unutar Španjolske na kojima živi manje od 100 stanovnika. Neki su krajevi čak slabije naseljeni od Sibira, npr. općina Molina de Aragón gdje žive 1,63 osobe po kvadratnome kilometru (Quílez & Hernández, 2015). Osjetni pad broja stanovnika osjeća se i

Kada se uzmu u obzir istraživanja CIS-a²² prema kojima je neodlučnih glasača bilo 32,3 % uoči predizborne kampanje, možemo zaključiti da su se na problematici katalonskog pitanja dobivali ili gubili glasovi u predizbornim debatama (Sáinz, 2019). Španjolska posljednjih godina bilježi porast postotka birača koji se izjašnjavaju neodlučnima uoči izbora te se oslanjaju na predizborna sučeljavanja kako bi se odlučili za svog kandidata (Sáinz, 2019). Ne postoji konkretan podatak o tome kako građani na razini cijele Španjolske razmišljaju o rješenju katalonskoga pitanja.^{23, 24} CIS i CEO²⁵ često rade istraživanja o toj temi, ali ona uključuju samo manji broj ispitanika (García, 2019).²⁶

6. Rezultati analize predizbornih sučeljavanja

Prva debata, održana na RTVE-u 1. studenog, uključivala je predstavnice i predstavnike sedam stranaka, s time da je to bila prva televizijska debata na koju je bio pozvan i predstavnik stranke VOX, koji je katalonsko pitanje interpretirao kao problem nacionalizma i rušenja jedinstva španjolske nacije. Uz temu Katalonije, u toj debati iskrsnula su pitanja nacionalne sigurnosti povezana s katalonskim pokretom za neovisnost (što su potencirali sudio-

u Asturiji, Leónu i Cáceresu. Cuenca ima manje od 12 stanovnika po kilometru kvadratnome te se zbog toga klasificiraju kao područja kojima prijete depopulacija (Remacha, Noriega, & Ordaz, 2019). Problemi se osjećaju i u informatičkoj povezanosti. Brojna sela Guadalajare, provincije koja pripada autonomnoj zajednici Kastilja – La Mancha, nemaju priključak na internetsku mrežu kao ni na mobilne operatore (Girón, 2018). Autonomna zajednica Kantabrija imala je velikih problema s požarima, tj. 260 požara u mjesec dana (OSBO Digital, 2019).

²² Centar za sociološka istraživanja (*Centro de Investigaciones Sociológicas*, CIS) španjolski je javni institut koji se bavi istraživanjima javnoga mnijenja.

²³ CIS je 2018. proveo kvalitativno istraživanje s fokus-grupama, no u njemu su ispitanici već bili podijeljeni na pobornike i protivnike katalonske neovisnosti kao i na treću, neopredijeljenu skupinu (CIS, 2018).

²⁴ Prema čl. 92. španjolskoga ustava konzultativni referendum o važnim pitanjima može biti organiziran jedino ako ga sazove kralj. Premijer je dužan predložiti organiziranje referenduma kralju uz prethodno odobrenje Kongresa. S obzirom na odredbe tog članka, teško da će ikada doći do konzultativnog referenduma o katalonskom pitanju na razini cijele Španjolske (više na Boletín Oficial del Estado, 2020).

²⁵ Centar za istraživanja mnijenja (*Centre d'Estudis d'Opinió*, CEO) katalonski je javni institut za istraživanje javnoga mnijenja.

²⁶ Predizborno istraživanje koje je CIS proveo uoči izbora u studenome 2019. na razini cijele Španjolske pokazalo je da je za ispitanike najvažnije pitanje, odnosno jedan od tri prioriteta izbora (56,9 %) pitanje nezaposlenosti, dok je neovisnost Katalonije imala istu težinu za 8,1 % ispitanika (CIS, 2019). Međutim, iz takva tipa ispitivanja nije moguće saznati stavove o rješenju katalonskoga pitanja.

nici debate desno od centra) kao i pitanje micanja frankističkog nasljeđa (spomenika, naziva ulica i sl.) (što su potencirali lijevi sudionici debate).

Na drugoj debati, održanoj u noćnom programu (*La Sexta Noche*) privatne postaje *La Sexta*, sudjelovalo je čak osmero predstavnika stranaka, od kojih je troje predstavljalo etnoregionalističke stranke iz Katalonije i Baskije (v. Tablicu 3). Dobar dio završnih riječi u toj debati bio je posvećen upravo Kataloniji, a istaknute su i teme suđenja organizatorima referenduma o neovisnosti kao i delikatan odnos PSOE-a i katalonskih pobornika neovisnosti.

Treće sučeljavanje, održano na kanalu *Academia TV*, bilo je najviše popraćeno jer su na njemu sudjelovali predsjednici najvećih stranaka te je bilo obilježeno visokom dozom animoziteta među sudionicama debate. Santiago Abascal (VOX) i Pablo Casado (PP) uporno su napadali Sáncheza tvrdnjama da je popustljiv prema zahtjevima iz Katalonije te da ne zaslužuje biti premijer. Jedno od glavnih pitanja oko kojih su se lomila koplja na tome sučeljavanju bila je rasprava o tome postoji li samo jedna nacija u Španjolskoj ili ih ima više te koliko. Sáncheza su s desnice napadali zbog njegove nevoljkosti da se jasno odredi, odnosno isticanja čl. a 2. Ustava koji govori o jedinstvu nacije uz pluralitet regionalnih identiteta.

Četvrta debata, održana na kanalu *La Sexta*, uključivala je pet predstavnica najvećih stranaka. To je bila jedina od četiri debate gdje katalonsko pitanje nije bilo presudno za konačan ishod u nadmetanju sudionika sučeljavanja jer su puni veći prostor dobile druge teme poput socijalne politike, ekonomije, nezaposlenosti, jednakosti, obrazovanja i zdravstva. Sudionice su ponovile glavne pozicije svojih stranaka te je tako María Jesús Montero (PSOE) govorila o problemu „suživota“, dok je Monasterio (VOX) isticala potrebu suzbijanja nacionalizma koji šteti jedinstvu zemlje.

Tablica 3: *Sudionici predizbornih sučeljavanja*

Debata	Sudionice i sudionici
RTVE, 1. studenog	Adriana Lastra (PSOE), Cayetana Álvarez de Toledo (PP), Inés Arrimadas (Cs), Irene Montero (UP), Iván Espinosa de los Monteros (VOX), Gabriel Rufián (ERC), Aitor Esteban (EAJ/PNV)
<i>La Sexta Noche</i> , 2. studenog	Felipe Sicilia (PSOE), Cuca Gamarra (PP), Melisa Rodríguez (Cs), Noelia Vera (UP), Javier Ortega Smith (VOX), Gabriel Rufián (ERC), Aitor Esteban (EAJ/PNV), Laura Borrás (JxCat)
<i>Academia TV</i> , 4. studenog	Pedro Sánchez (PSOE), Pablo Casado (PP), Albert Rivera (Cs), Pablo Iglesias (UP), Santiago Abascal (VOX)
<i>La Sexta</i> , 7. studenog	María Jesús Montero (PSOE), Ana Pastor (PP), Inés Arrimadas (Cs), Irene Montero (UP), Rocío Monasterio (VOX)

Izvor: autori.

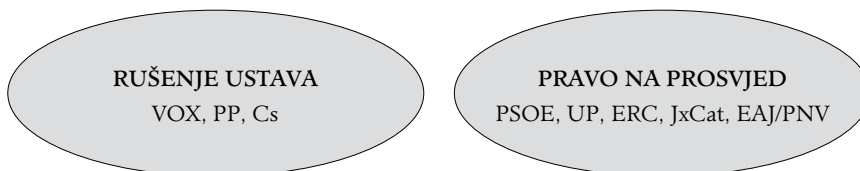
Tablica 4: Interpretacijski okviri dobiveni na temelju predizbornih sučeljavanja

Stranka	Broj izjava	Rušitelji ustava / pravo na prosvjed	Jednonacionalna / višenacionalna država	Ustavne promjene / status quo
VOX	17	teroristi; zakonom zabraniti djelovanje svim strankama koje traže neovisnost i djeluju u Španjolskoj	jednonacionalna	ukinuti državu autonomnih zajednica; centralizirati državu
PP	15	rušitelji Ustava; primijeniti Zakon o nacionalnoj sigurnosti	jednonacionalna	<i>status quo</i>
Cs	12	rušitelji Ustava; aktivirati čl. 155.	jednonacionalna	država autonomnih zajednicâ; centralizirati obrazovanje
PSOE	13	problem suživota; „stol za dijalog“, pregovori unutar Ustava	čl. 2.	<i>status quo</i>
UP	13	pravo na prosvjed; „stol za dijalog“ i neki oblik direktne demokracije	višenacionalna	ustavne promjene; referendum o samoodređenju Katalonije
ERC, JxCat, EAJ/PNV	21	pravo na prosvjed; dijalog (EAJ/PNV); dijalog koji uključuje EU (ERC, JxCat)	višenacionalna	ustavne promjene

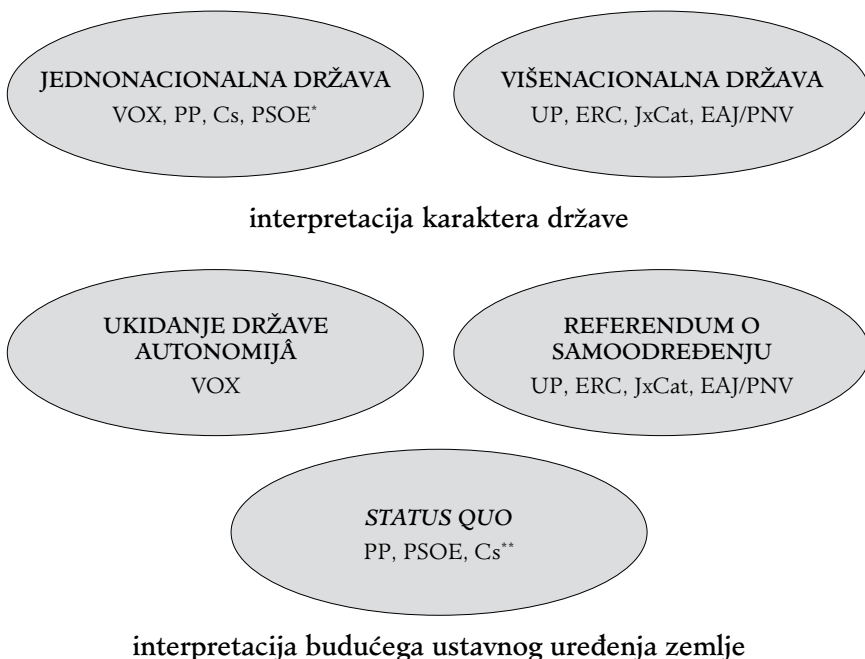
Izvor: autori.

Nakon gledanja snimki i analize izjava svih četiriju predizbornih sučeljavanja, a na temelju triju prethodno prezentiranih osnovnih pitanja o katalonskom procesu, dobiveni su interpretacijski okviri predstavljeni u Tablici 4. Ti su okviri dodatno apstrahirani s pomoću dijagrama prikazanih na Slici 1.

Slika 1: Interpretacijska matrica na temelju triju osnovnih pitanja o Kataloniji

interpretacija *Procésa*

* PSOE interpretira karakter države u skladu s čl. 2. Ustava.

** *Ciudadanos* žele centralizirati obrazovanje te se koristiti čl. 155. Ustava kao mjerom suzbijanja pokreta za neovisnost.

Izvor: autori.

Analiza daje pet interpretacijskih okvira, s time da se interpretacijski okvir koalicije *Unidas Podemos* u znatnoj mjeri podudara s interpretacijama stranaka pobornica neovisnosti.

UP, ERC, PNV i JxCat na jednak način interpretiraju katalonsko pitanje s obzirom na tri promatrana elementa (v. Tablicu 4 i Sliku 1). Smatraju da je Španjolska višenacionalna zemlja i da Katalonci imaju pravo na prosvjed. Rješenje vide u dijalogu te u nekom obliku direktne demokracije, tj. uključivanju katalonskih građana u procese donošenja odluka. Pobornici katalonske neovisnosti smatraju da je nužno uključiti i Europsku uniju u pregovore. Taj interpretacijski okvir nazivamo „participativno-pluralistički“ jer uključuje priznanje Španjolske kao identitetski pluralne države, priznanje Katalonije kao odvojene političke zajednice kao i spremnost na direktno demokratsko odlučivanje o teritorijalnom sukobu.

PSOE gleda na katalonsko pitanje kao na problem suživota, a pitanje o višenacionalnoj državi vješto izbjegava. Predstavlja sebe kao ustavobraniteljsku stranku i u tom je kontekstu za *status quo*. Zalaže se za dijalog

koji će tražiti rješenje isključivo unutar Ustava. S obzirom na tri elementa korištena u ovom radu, PSOE na jedinstven način promatra katalonsko pitanje te ga ovdje opisujemo kao „meki ustavobraniteljski“ jer podupire unitarnu državu, ali istodobno otvara mogućnost dijaloga s predstavnicima *Generalitata* o katalonskom pitanju.

Ciudadanos smatraju da je Španjolska unitarna država u kojoj postoji samo jedna nacija, španjolska. Predstavljaju se kao ustavobraniteljska stranka. Smatraju da se neke ovlasti koje posjeduju autonomne zajednice trebaju vratiti u ruke središnje države, poput obrazovanja. Zalažu se za kontrolu udžbenika kako bi se spriječila indoktrinacija djece. Zalažu se za primjenu čl. 155. Ustava svaki put kada se pokret za neovisnost rasplamsa u Kataloniji. S obzirom na tri elementa analize, takvo promatranje katalonskog pitanja može se nazvati „centralističko-ustavobraniteljskim“ interpretacijskim okvirom.

PP također smatra da je Španjolska unitarna država u kojoj postoji samo jedna nacija, a to su Španjolci. Predstavlja sebe kao ustavobraniteljsku stranku i u tom pitanju zalažu se za *status quo*. Gledaju na pobornike neovisnosti kao na rušitelje ustavnoga poretka. Zalažu se za primjenu Zakona o nacionalnoj sigurnosti svaki put kada se pokret za neovisnost rasplamsa u Kataloniji. S obzirom na tri elementa analize, PP ulazi u interpretacijski okvir koji se naziva „tvrđim ustavobraniteljskim“ jer sekuritizira odgovor na izazov pobornika katalonske neovisnosti.

(VOX) katalonske pobornike neovisnosti naziva teroristima koji žele uništiti jedinstvo Španjolske. Zalažu se za zakonsko zabranjivanje djelovanja svih stranaka pobornica neovisnosti koje djeluju na teritoriju Španjolske. Smatraju da na teritoriju Španjolske živi samo jedna nacija, a to su Španjolci. Rješenje katalonskog pitanja vide u ustavnim promjenama u pogledu teritorijalne organizacije zemlje. Predlažu da se ukine država autonomija i da se država dodatno centralizira po uzoru na francuski model. Nadležnosti obrazovanja, unutarnjih poslova (policije) i pravosuđa moraju biti isključivo pod okriljem središnje države, tj. Madrida. Prema tri elementa analize, ta se interpretacija ubraja u „nacionalističko-centralistički“ interpretacijski okvir.

Na četiri promatrana sučeljavanja prema broju izjava na prvom je mjestu bio participativno-pluralistički okvir s 34 izjave, a slijedio ga je nacionalističko-centralistički sa 17 izjava, što svjedoči o visokoj razini polariziranosti predizbornih debata, s obzirom na to da ta dva okvira predstavljaju krajnje pozicije o katalonskom pitanju. Međutim, uzmemo li u obzir oba okvira koja afirmativno pristupaju katalonskom pitanju u vezi s dijalogom s katalonskom vladom (*Generalitatom*), a to su meki ustavobraniteljski i participativno-pluralistički, dobivamo ukupno 47 izjava, što je neznatno više od zbroja izjava (44) u tri preostala okvira koja imaju načelno negativan stav prema dijalogu o katalonskom pitanju.

Naposljetku, povežemo li distribuciju interpretacijskih okvira s izbornim rezultatima (Tablica 5), možemo vidjeti kako meki ustavobraniteljski okvir koji predstavlja PSOE kao premijerova stranka i participativno-pluralistički koji predstavlja *Podemos* kao druga po veličini stranka u vladi, korrespondiraju 182 mandata u donjem domu španjolskoga parlamenta, dok tri preostala okvira zajedno pokrivaju 150 zastupničkih mjesta. Uzmemo li u obzir da Kongres čini ukupno 350 zastupnika, možemo ustvrditi da dva interpretacijska okvira koja se afirmativno postavljaju prema dijalogu o katalonskom pitanju pokrivaju više od 50 posto donjeg doma španjolskog parlamenta, što upućuje na to da bi u tom smjeru moglo ići buduće rješavanje političke krize izazvane *Procésom*.

Tablica 5: Interpretacijski okviri i odnos snaga nakon izbora

Interpretacijski okvir	Stranke	Mandati	
nacionalističko-centralistički	VOX (52)	52	desno od centra 150
tvrdi ustavobraniteljski	PP (88)	88	
centralističko-ustavobraniteljski	Cs (10)	10	
meki ustavobraniteljski	PSOE (120)	120	lijevo od centra 182
participativno-pluralistički	UP (35), ERC (13), JxCat (8), PNV (6)	62	

Izvor: autori.

7. Zaključak

Bez obzira na to što u akademskoj zajednici još ne postoji suglasje oko glavnog uzroka katalonskog procesa, on postoji i izazov je za Kataloniju i Španjolsku. Nije dovoljno jak da izvrši secesiju, ali je kadar uzrokovati institucijsku krizu na razini Španjolske. Nužno je dobro razumijevanje katalonskog pitanja i adekvatno rješenje. Analizom interpretacijskih okvira u predizbornim sučeljavanjima dobiva se pet različitih interpretacijskih okvira koji sežu od desnog ruba političkog spektra i zalaganja za centraliziranu, jedinstvenu državu francuskoga tipa do zauzimanja za federaliziranu, višenacionalnu državu uz mogućnost referendumu o samoodređenju. S tim u vezi Autonomna zajednica Katalonija može očekivati kreiranje i implementaciju dijametralno različitih politika od centralne vlasti koju bi formirale stranke desnice, centra ili ljevice. Prijepori o tome koliko nacijâ

živi u Španjolskoj dominirali su sučeljavanjima te potvrđuju da je neriješeno nacionalno pitanje Katalonaca glavni izvor sukoba između španjolske desnice i ljevice te kreiranja različitih interpretacijskih okvira u pogledu *Procésa*. Istraživanje je potvrdilo Colomerovu (2017) tezu o tome da uspostava demokracije i formiranje ustava u Španjolskoj nisu pomogli stvaranju velike nacionalne države u Španjolskoj. Država autonomijâ nije proizvela željenu ravnotežu, a to bi bilo stabilno institucijsko rješenje za odnose između različitih teritorijalnih zajednica. Proizvela je, naprotiv, okvir za natjecanje između različitih teritorija te povećane zahtjeve za samoupravljanjem. Rezultati izbora pokazali su da su španjolski građani, poput političkih aktera, podijeljeni u vezi s katalonskim pitanjem. Najveći postotak glasova na izborima dobila je stranka PSOE koja se zalaže za afirmativno rješavanje katalonskog pitanja u pogledu dijaloga s katalonskom vladom (Generalitat). Na drugom mjestu nalazi se konzervativni Partido Popular, dok je treća najjača stranka u Španjolskoj ekstremno desni VOX. Obje navedene stranke odbijaju pregovore s katalonskim političkim elitama. Socijalisti su problem u Kataloniji definirali kao krizu suživota (*convivencia*). S obzirom na to da se u Kataloniji znatan dio stanovnika protivi pokretu za neovisnost, možemo konstatirati da je njihova definicija točna. Sánchez je predlagao stol za dijalog i za vrijeme kampanje uoči parlamentarnih izbora u travnju 2019. Međutim, tada nije uspio sklopiti dogovor s koalicijom *Unidas Podemos* koja se zalagala za direktnu demokraciju, tj. maksimalno uključivanje građana u procese donošenja odluka. Nakon izbora u studenom 2019. glavni cilj bio je da se razbije politička blokada i pokazalo se da su Sánchez i Iglesias bili spremni odmaknuti se od svojih prvotnih pozicija i napraviti kompromis što se tiče katalonskoga pitanja. Suzdržani glasovi katalonske stranke pobornice neovisnosti ERC u glasanju o povjerenju novoj vladi također su bili nužni. Sudeći prema Sánchezovim izjavama u medijima, spreman je uključiti građane autonomne zajednice Katalonije u proces donošenja odluka. To se naravno ne odnosi na secesionistički referendum, ali svakako na direktno konzultiranje s građanima o njihovu viđenju autonomne zajednice Katalonije unutar Kraljevine Španjolske. Ne može se sa sigurnošću tvrditi da će doista doći do direktne demokracije u Kataloniji, imajući na umu da se znatan broj predizbornih obećanja na posljetku ipak ne ostvari. No, svakako se može zaključiti da se mudrom politikom katalonske političke elite mogu izboriti asimetrični federalizam te možda izvojevati takvi ustupci vlade u Madridu koji bi Kataloniji omogućili ono što su kvebečki nacionalisti izborili u desetljećima nakon referenduma 1995. – priznanje samosvojnosti u smislu statusa zasebne nacije (usp. Hansard, 2006). ERC je svojim suzdržanim glasanjem u donjem domu španjolskoga parlamenta omogućio manjinsku Sánchezovu vladu, ali i postao veto-igrač koji je u budućnosti može ucjenjivati ako ona ne is-

poštuje najavu o dijalogu o teritorijalnome sporu i ne ponudi rješenje katalonskoga pitanja u skladu s dodirnim točkama interpretacijskih okvira koje predstavljaju PSOE s jedne te UP i ERC s druge strane. Uzimajući u obzir dominantne karakteristike katalonskog pokreta za neovisnost, može se zaključiti da je interpretacijski okvir pobjedničke koalicije stranaka PSOE i *Unidas Podemos* perspektivno rješenje katalonskog pitanja.

Popis literature

- Aguilar, P. (1997). Collective memory of the Spanish civil war: The case of political amnesty in the Spanish transition to democracy. *Democratization* 4(4), 88–109, <https://doi.org/10.1080/13510349708403537>
- Baby, S. (2018). *El mito de la transición pacífica: Violencia y política en España (1975-1982)*. Madrid, Španjolska: Ediciones Akal.
- Balcells, A. (1996). *Catalan nationalism: Past and present*. Basingstoke i New York: Palgrave.
- Barbarić, D. (2015). Model regionalizacije Kraljevine Španjolske. *Mostariensia*, 19(1), 131–148.
- Benford, R. D., & Snow, D. A. (2000). Framing processes and social movements: An overview and assessment. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 611–639, <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.611>
- Boletín Oficial del Estado (2017). Recurso de inconstitucionalidad n.º 4334-2017, contra la Ley del Parlamento de Cataluña 19/2017, de 6 de septiembre, del Referéndum de Autodeterminación. Dostupno na <https://www.boe.es/boe/dias/2017/09/08/pdfs/BOE-A-2017-10287.pdf>
- Boletín Oficial del Estado (2020). Constitución Española. Dostupno na <https://www.boe.es/legislacion/documentos/ConstitucionCASTELLANO.pdf>
- Burst, T., Krause, W., Lehmann, P., Lewandowski, J., Matthieß, T., Merz, N., Regel, S., & Zehnter, L. (2020). *Manifesto Corpus*. Version: 2020-2. Berlin: WZB Berlin Social Science Center. Dostupno na https://visuals.manifesto-project.wzb.eu/mpdb-shiny/cmp_dashboard_corpus/
- Cendón, A. B. (2016). El proceso independentista de Cataluña y la doctrina jurisprudencial: una visión sistemática. *Teoría y Realidad Constitucional*, 37(1), 187–220, <https://doi.org/10.5944/trc.37.2016.17028>
- Chong, D., & Druckman, J. N. (2007a). Framing theory. *Annual Review of Political Science*, 10(1), 103–126, <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.10.072805.103054>
- Chong, D., & Druckman, J. N. (2007b). A theory of framing and opinion formation in competitive elite environments. *Journal of Communication*, 57(1), 99–118, <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00331.x>

- CIS (Centro de Investigaciones Sociológicas) (2018). Estudio cualitativo sobre el procés de independència de Catalunya. Dostupno na http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/3240_3259/3251/Ft3251.pdf
- CIS (Centro de Investigaciones Sociológicas) (2019). Macrobarómetro de octubre 2019. Preelectoral elecciones generales 2019. Estudio n° 3263. Septiembre-octubre 2019. Dostupno na http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/3260_3279/3263/Marginales/es3263mar_Muestra_global.pdf
- Colomer, J. M. (1998). The Spanish “state of autonomies”: Non-institutional federalism. *West European Politics*, 21(4), 40–52, <https://doi.org/10.1080/01402389808425270>
- Colomer, J. M. (1999). El modelo español de democratización. *Política y Gobierno*, 6(1), 173–185.
- Colomer, J. M. (2006). *Empire, state and nation-building and deconstructing in Spain*. Konferencija *Penser la démocratie autour de l'oeuvre de Juan Linz*, Montpellier. Dostupno na <http://www.afsp.msh-paris.fr/activite/2006/colllinz06/linz06.html>
- Colomer, J. M. (2017). The venturous bid for the independence of Catalonia. *Nationalities Papers*, 45(5), 950–967, <https://doi.org/10.1080/00905992.2017.1293628>
- Conley, R. S. (1997). Sovereignty or the status quo? The 1995 pre-referendum debate in Quebec. *The Journal of Commonwealth & Comparative Politics*, 35(1), 67–92, <https://doi.org/10.1080/14662049708447739>
- Cutts, D., Goodwin, M., Heath, O., & SurrIDGE, P. (2020). Brexit, the 2019 general election and the realignment of British politics. *The Political Quarterly*, 91(1), 7–23, <https://doi.org/10.1111/1467-923X.12815>
- de Vreese, C. H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal + Document Design* 13(1), 51–62, <https://doi.org/10.1075/IDJDD.13.1.06vre>
- Döring, H., & Manow, P. (2020). Parliaments and governments database (ParlGov): Information on parties, elections and cabinets in modern democracies. Development version. Dostupno na <http://www.parl.gov/>
- EITB (2020). Sánchez sale investido presidente tras una ajustada y tensa votación. *EITB*. Dostupno na <https://www.eitb.eus/es/noticias/politica/detalle/6939609/pedro-sanchez-investido-presidente-gobierno-espanol-7-enero-2020/>
- Elias, A. (2015). Catalan independence and the challenge of credibility: The causes and consequences of Catalan nationalist parties' strategic behavior. *Nationalism and Ethnic Politics* 21(1), 83–103, <https://doi.org/10.1080/13537113.2015.1003490>
- Forti, S., González i Vilalta, A., & Ucelay-Da Cal, E. (ur.) (2017). *El proceso separatista en Catalunya: Análisis de un pasado reciente (2006. – 2017.)*. Granada, Španjolska: Editorial Comares Historia.
- García, L. B. (2019, November 21). El 68% de los españoles apuestan por el diálogo con Catalunya frente al 23% que prefieren “mano dura”. *La Vanguardia*. Dostupno na <https://www.lavanguardia.com/politica/20191121/471776208986/encuesta-ceo-espana-cataluna-dialogo-referendum.html>

- Generalitat de Catalunya (2017). Referendum d'autodeterminació de Catalunya. Resultats definitius. Dostupno na <http://estaticos.elperiodico.com/resources/pdf/4/3/1507302086634.pdf>
- Gill, R. M. (1996). Plus ça change: Canada and Quebec in the year since the 1995. referendum. *American Review of Canadian Studies*, 26(4), 631–639, <https://doi.org/10.1080/02722019609481135>
- Gillespie, R. (2015). Between accommodation and contestation: The political evolution of Basque and Catalan nationalism. *Nationalism and Ethnic Politics*, 21(1), 3–23, <https://doi.org/10.1080/13537113.2015.1003484>
- Girón, A. (2018). La Guadalajara rural, apagada o fuera de cobertura. *Cadena SER*. Dostupno na https://cadenaser.com/emisora/2018/04/10/ser_guadalajara/1523363259_610272.html
- González, Y. (2019). Los pactos y Cataluña marcan el debate. *infoLibre*. Dostupno na https://www.infolibre.es/noticias/politica/2019/11/04/los_temas_que_marcaron_debate_candidatos_100616_1012.html
- Gotovac, M., & Kostadinov, B. (2008). Autonomne zajednice u Španjolskoj. *Pravnik*, 42(86), 23–33.
- Green, J., & Prosser, C. (2016). Party system fragmentation and single-party government: The British general election of 2015. *West European Politics*, 39(6), 1299–1310, <https://doi.org/10.1080/01402382.2016.1173335>
- Greene, Z. & McMillan, F. (2020). Party competition and dual accountability in multi-level systems the independence echo: The rise of the constitutional question in Scottish election manifestos and voter behaviour. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 30(3), 317–338, <https://doi.org/10.1080/17457289.2020.1727486>
- Greene, Z., Spoon, J. J., & Williams, C. J. (2018). Reading between the lines: Party cues and SNP support for Scottish independence and Brexit. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 28(3), 307–329, <https://doi.org/10.1080/17457289.2017.1394311>
- Guibernau, M. (2013). Secessionism in Catalonia: After democracy. *Ethnopolitics*, 12(4), 368–393, <https://doi.org/10.1080/17449057.2013.843245>
- Guibernau, M. (2014a). Catalan secessionism: Young people's expectations and political change. *The International Spectator*, 49(3), 106–117, <https://doi.org/10.1080/03932729.2014.952955>
- Guibernau, M. (2014b). Prospects for an independent Catalonia. *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 27(1), 5–23, <https://doi.org/10.1007/s10767-013-9165-4>
- Hansard (2006). 39th Parliament, 1st session. No. 84. november 22. Parliament of Canada. Dostupno na <https://www.ourcommons.ca/DocumentViewer/en/39-1/house/sitting-84/hansard#SOB-1788846>
- Indić, T. (1982). *Savremena Španija*. Beograd, Srbija: Nolit.
- Jiménez, D. J. (2011). La desintegración de UCD: estado de la cuestión. *El Futuro del Pasado*, 2(1), 255–264, <http://dx.doi.org/10.14516/fdp>

- Kunczik, M., & Zipfel, A. (2006). Uvod u znanost o medijima i komunikologiju. Zagreb, Hrvatska: Zaklada Friedrich Ebert.
- Loughlin, J. (2013). Institucije savezne i lokalne vlasti. U D. Caramani (Ur.), *Komparativna politika* (str. 197–214). Zagreb, Hrvatska: Fakultet političkih znanosti.
- Lulić, M. (2019). Fenomen secesionističkih zahtjeva u demokratskim državama: slučaj Katalonije u usporedbi sa Škotskom. *Pravni vjesnik*, 35(1), 77–114. <https://doi.org/10.25234/pv/7716>
- Luque, P. (2018). *La secesión en los dominios del lobo*. Madrid, Španjolska: Catarata.
- Marcet, J. (2019). Eight years of pro-independence effort in Catalonia: Elections, actors and the political process. *ICPS Working Paper*, 355. Dostupno na <https://www.icps.cat/archivos/Workingpapers/wp355.pdf>
- Martí, D. (2013). The 2012 Catalan election: The first step towards independence? *Regional & Federal Studies*, 23(4), 107–119, <https://doi.org/10.1080/13597566.2013.806302>
- Martí, D., & Cetrã, D. (2016). The 2015 Catalan election: A de facto referendum on independence? *Regional & Federal Studies*, 26(1), 107–119, <https://doi.org/10.1080/13597566.2016.1145116>
- Medina, I., & Correa, P. (2016). The 2015. Spanish election: The times they are a' changing. *Regional & Federal Studies*, 26(3), 407–417, <https://doi.org/10.1080/13597566.2016.1176920>
- Miley, T. J. (2007). Against the thesis of the "civic nation": The case of Catalonia in contemporary Spain. *Nationalism and Ethnic Politics*, 13(1), 1–37, <https://doi.org/10.1080/13537110601155734>
- Morel, S. (2018). *En el Huracán Catalán: Una mirada privilegiada al laberinto del procés*. Barcelona, Španjolska: Planeta.
- Orriols, L., & Cordero, G. (2016). The breakdown of the Spanish two-party system: The upsurge of Podemos and Ciudadanos in the 2015. general election. *South European Society and Politics*, 21(4), 469–492, <https://doi.org/10.1080/13608746.2016.1198454>
- Orriols, L., & Rodon, T. (2016). The 2015. Catalan election: The independence bid at the polls. *South European Society and Politics*, 21(3), 359–381, <https://doi.org/10.1080/13608746.2016.1191182>
- OSBO Digital (2019). Dos investigados como posibles causantes de incendio forestal en Cantabria. Dostupno na <https://osbodigital.es/2019/02/18/32-incendios-activos-en-cantabria/>
- Pan, Z., & Kosicki, G. M. (1993). Framing analysis: An approach to news discourse. *Political Communication*, 10(1), 55–75, <https://doi.org/10.1080/10584609.1993.9962963>
- Pardo Torregrosa, I. (2019). El referéndum catalán que proponía Podemos desaparece de la propuesta de negociación con el PSOE. *La Vanguardia*. Dostupno na <https://www.lavanguardia.com/politica/20190820/464185016687/unidas-podemos-referendum-desaparece-propuesta-negociacion-psoe-investidura-gobierno-programa-electoral.html>

- Podemos (2019). Programa de PODEMOS. Las razones siguen intactas. Dostupno na https://podemos.info/wp-content/uploads/2019/10/Podemos_programa_generales_10N.pdf
- Quílez, R., & Hernández, V. (2015). Viaje a la España despoblada. *El Mundo*. Dostupno na <https://www.elmundo.es/sociedad/2015/10/28/5628ad6eca47413d6f8b45aa.html>
- Raos, V. (2014). Strukturna objašnjenja ishoda referenduma o neovisnosti Škotske. *Političke analize*, 5(20), 51–60.
- Remacha, B., Noriega, D., & Ordaz, A. (2019). La España vaciada, el medio país con escasez de población y servicios que sale a la calle convertido en el centro de la disputa electoral. *El Diario*. Dostupno na https://www.eldiario.es/sociedad/radiografia-espana-vacia_1_1626322.html
- Rico, G., & Liñeira, R. (2014). Bringing secessionism into the mainstream: The 2012. regional election in Catalonia. *South European Society and Politics*, 19(2), 257–280, <https://doi.org/10.1080/13608746.2014.910324>
- Rodon, T. (2020). The Spanish electoral cycle of 2019: A tale of two countries. *West European Politics*, 43(7), 1490–1512, <https://doi.org/10.1080/01402382.2020.1761689>
- Rodon, T., & Hierro, M. J. (2016). Podemos and ciudadanos shake up the Spanish party system: The 2015. local and regional elections. *South European Society and Politics*, 21(3), 339–357, <https://doi.org/10.1080/13608746.2016.1151127>
- RTVE (2019). Torra afirma que los Presupuestos no se tramitarán sin una propuesta sobre “el derecho a la autodeterminación”. RTVE. Dostupno na <https://www.rtve.es/noticias/20190109/erc-pide-gobierno-abogacia-del-estado-re-tire-acusacion-sedicion-si-quiere-recabar-su-apoyo-presupuestos/1865621.shtml>
- Ruiz Casado, J. A. (2020). Articulations of populism and nationalism: the case of the Catalan independence movement. *European Politics and Society*, 21(5), 554–569, <https://doi.org/10.1080/23745118.2019.1686945>
- Russell, G., Slawson, N., & Greenfield, P. (2017). Catalonia referendum: 90% voted for independence, say officials – as it happened. *The Guardian*. Dostupno na <https://www.theguardian.com/world/live/2017/oct/01/catalan-independence-referendum-spain-catalonia-vote-live>
- Sáinz, J. (2019). Los votantes indecisos de Ciudadanos dan la espalda a Sánchez, según el CIS. *Voz Populi*. Dostupno na https://www.vozpopuli.com/politica/CIS-Sanchez-crecimiento-ciudadanos-psoe_0_1295571002.html
- Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103–122, <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x>
- Simón, P. (2016). The challenges of the new Spanish multipartism: Government formation failure and the 2016 general election. *South European Society and Politics*, 21(4), 493–517, <https://doi.org/10.1080/13608746.2016.1268292>
- Slijepčević, M., & Fligić, S. (2018). Analiza medijskog praćenja izbjegličke krize u Hrvatskoj i interpretacijski okviri (framing). *Suvremene teme*, 9(1), 31–48.

- Turcotte, A. (1996). A la prochaine ... again: The Québec referendum of 1995. *Electoral Studies*, 15(3), 399–403, [https://doi.org/10.1016/0261-3794\(96\)85108-0](https://doi.org/10.1016/0261-3794(96)85108-0)
- Valera-Ordaz, L. (2019). Frame building and frame sponsorship in the 2011 Spanish election: The practices of polarised pluralism. *Contemporary Social Science*, 14(1), 114–131, <https://doi.org/10.1080/21582041.2017.1347703>
- Volken, A., Burst, T., Krause, W., Lehmann, P., Matthieß, T., Merz, N., Regel, S., Weßels, B., & Zehnter, L. (2020b). *The Manifesto project dataset – Codebook. Manifesto project (MRG/CMP/MARPOR)*. Berlin, Njemačka: Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB). Dostupno na https://manifesto-project.wzb.eu/down/data/2020b/codebooks/codebook_MPDataset_MPDS2020b.pdf
- VOX (2019). 100 medidas para la España viva. Dostupno na https://www.voxespana.es/wp-content/uploads/2019/04/100medidasngal_101319181010040327.pdf

THE CATALAN QUESTION AT THE NOVEMBER 2019 ELECTION: AN ANALYSIS OF ELECTION DEBATES

Summary

Increased support for the independence movement in Catalonia has caused institutional instability and changes to the Spanish party system. This article examines the differences in interpretation frames regarding the Catalan question based on national party leader statements at four election debates preceding the 2019 parliamentary election. The frames were defined in relation to three questions: (1) did national party leaders in election debates portray the Catalan process (Procés) as hostile, i.e., unconstitutional, or as a legitimate right of citizens to protest? (2) do national party leaders frame the Spanish state as strictly mononational or multinational? and (3) do national party leaders deem constitutional changes necessary to resolve the Catalan question or do they prefer the status quo? The analysis has determined five interpretation frames and has shown that the two frames which aim for an affirmative resolution of the Catalan question regarding dialogue with the Catalan government (Generalitat) have enjoyed a majority, both during the debates and after the election.

Keywords: *independentism, Spain, Catalonia, election debate, interpretation frame*